

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24138>

Özet

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ), Koç, Avcı-Haskan ve Bayar (2017) tarafından geliştirilmiş bir psikolojik ölçektir. Bu ölçek, kadınların toplumsal olarak kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirirken yaşadıkları stresi ve baskıyı sistematik olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 20 maddeden ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, KTCRSÖ'nün Türk kültürüne uygun olarak geliştirildiğini ve psikometrik açıdan sağlam özelliklere sahip olduğunu kanıtlamıştır.

Ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme formatı kullanmakta olup, sonuçları kadınların maruz kaldıkları geleneksel, eşitlikçi ve evlilik içi rollerden kaynaklanan stres düzeylerini ayrı ayrı değerlendirmeye olanak tanır.

Anahtar Kelimeler

Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi, Kadın, Psikolojik Ölçek, Güvenirlik, Geçerlik, Türkiye, Cinsiyet Roller, Stres.

Yazarlar

Koç, Muharrem; Avcı-Haskan, Öznur; Bayar, Özlem.

Sorumlu yazar: **Muharrem Koç**.

Amaç

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği'nin temel amacı, kadın bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları ve içselleştirdikleri toplumsal cinsiyet beklentilerinin yol açtığı psikolojik stres düzeylerini ölçmektir. Geliştirme çalışması, bu karmaşık yapıyı Türkiye bağlamında geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirebilecek, araştırmacılara ve klinisyenlere hizmet edebilecek bir araç sunmayı hedeflemiştir.

Ölçek, kadınların üstlendikleri rollerin (örneğin, annelik, eşlik, kariyer) çatışmasından veya bu rolleri idealize edilmiş biçimde yerine getirme baskısından kaynaklanan **stres faktörlerini** tanımlamak için tasarlanmıştır. Bu sayede, stresin kaynağına yönelik daha spesifik müdahale programları geliştirilebilir.

Yapı

KTCRSÖ, psikolojideki **toplumsal cinsiyet rolü stresi** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, bireyin toplumsal normlara ve beklentilere uygun davranma baskısı hissettiğinde ortaya çıkan duygusal

ve bilişsel gerilimi ifade eder. Ölçek, özellikle kadınların geleneksel ve modern roller arasında denge kurma çabasından kaynaklanan psikolojik stresi çok boyutlu olarak ele almaktadır.

Ölçeğin ölçtüğü stres yapısı, faktör analizi sonucunda beş temel alt boyuta ayrılmıştır. Bu alt boyutlar, kadının toplumsal yaşamdaki farklı alanlarda karşılaştığı spesifik rol beklentilerini ve bu beklentilerin yarattığı baskıyı yansıtmaktadır:

Kadın Cinsiyet Rolü Stresi

Etitlikçi Cinsiyet Rolü Stresi

Evlilikte Cinsiyet Rolü Stresi

Geleneksel Cinsiyet Rolü Stresi

Erkek Cinsiyet Rolü Stresi (Kadınların erkek rollerini üstlenme baskısı veya bu rollere ilişkin stres algısı)

Geçerlik

Ölçeğin bilimsel olarak kullanılabilirliğini kanıtlamak amacıyla kapsamlı geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında öncelikle **yapı geçerliği** incelenmiştir. Yapı geçerliği için faktör analizi uygulanmış ve 20 maddenin beş faktörlü yapıyı desteklediği görülmüştür. Bu sonuçlar, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen çok boyutlu yapıyı başarıyla bir şekilde temsil ettiğini göstermiştir.

Yapı geçerliğine ek olarak, ölçeğin diğer ölçütlerle olan ilişkisini incelemek üzere **ölçüt bağıntılığı geçerlik** çalışmaları da uygulanmıştır. Bu geçerlik türü, KTCRSÖ puanları, ilgili diğer psikolojik değişkenler veya stres göstergeleri ile beklenen yönde ve anlamlı korelasyonlar gösterdiğini doğrulamıştır. Bu kapsamlı geçerlik analizleri, ölçeğin Türk popülasyonunda toplumsal cinsiyet rolü stresini doğru bir şekilde ölçtüğünü teyit etmektedir.

Güvenirlilik

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği'nin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla **Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı** hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ve alt boyutlar bazındaki katsayılar, psikometrik açıdan kabul edilebilir düzeylerin oldukça üzerinde seyretmektedir, bu da ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin alt boyutlarına göre Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları şu şekildedir:

'Kadın Cinsiyet Rolü' boyutu için Cronbach Alfa katsayısı: **.80**.

'Etitlikçi Cinsiyet Rolü', 'Evlilikte Cinsiyet Rolü' ve 'Geleneksel Cinsiyet Rolü' boyutlarının her biri için Cronbach Alfa katsayısı: **.78**.

'Erkek Cinsiyet Rolü' boyutu için Cronbach Alfa katsayısı: **.72**.

Görüldüğü üzere, tüm faktörler için güvenirlik katsayılar .72 ile .80 arasında de?mekte olup, ölçeğin farklı alt boyutlarda dahi tutarlı ve kararlı sonuçlar ürettiği tespit edilmiştir.

Faktör Analizi

KTCRSÖ, geliştirme aşamasında uygulanan faktör analizi çalışmaları sonucunda **20 maddeden** oluşacak şekilde son halini almıştır. Analizler, bu 20 maddenin beş temel, birbirinden ayrı?k faktör altında toplandığını göstermiştir.

Bu beş faktörlü yapı, kadınların yaşamda rol stresinin tek bir boyuttan ibaret olmadığını, aksine farklı toplumsal beklentiler ve rollerden kaynaklanan çoklu stres kaynaklarını içerdiğini ortaya koymaktadır. Faktörler şunlardır:

Kadın Cinsiyet Rolü
E?itlikçi Cinsiyet Rolü
Evlilikte Cinsiyet Rolü
Geleneksel Cinsiyet Rolü
Erkek Cinsiyet Rolü

Faktörlerin ayrı?r?lması, araştırmacıların kadınların yaşamda stresin hangi spesifik rol çatışmasından kaynaklandığını daha net anlamasına yardımcı olmaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme. Ölçek, Türk kültürüne özgü toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında stresi ölçmek üzere özgün olarak geliştirilmiştir.

Format: 5'li Likert tipi derecelendirme formatı kullanılmaktadır. Cevap seçenekleri 1 (benim için hiç stres verici değil) ile 5 (benim için çok stres verici) arasında de?mektedir.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Kadınlar.

Yaş Grubu: Yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Türk toplumunda yaşayan, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerle etkileşimde olan kadın bireyler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği. Katılımcılar, her bir maddenin kendileri için ne kadar stres kaynağı olduğunu beyan ederler.

Anahtar Kelimeler

KTCRSÖ, Cronbach Alfa, **Yapı Geçerliliği**, Ölçüt Bağıntılığı Geçerlik, Beş Faktörlü Yapı, Psikometri, Cinsiyet Rolü Stresi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: Sorumlu yazarın iletişim adresi: muhammed.koc@hacettepe.edu.tr (Muhammed Koç).

Yazın Adresi: Muhammed Koç (Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi).

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Test Geliştirme Yılı: 2017.

Özinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı için sorumlu yazar Muhammed Koç ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilmektedir. Ticari kullanım için özel izin gerekebilir.

Kaynaklar

Koç, M., Avcı-Haskan, Ö. ve Bayar, Ö. (2017). Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği'nin (KTCRSÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 284-297.

Makalenin orijinal yayına Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [kadin-toplumsal-cinsiyet-rolu-stresi-olcegi-toad.pdf](#)

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Orijinal kaynakta maddelerin tam listesi sunulmamıştır. Ancak ölçek, toplamda **20 maddeden** oluşmaktadır ve bu maddeler yukarıda Faktör Analizi bölümünde belirtilen beş faktör altında toplanmıştır. Ölçek maddeleri, 1'den (benim için hiç stres verici değil) 5'e (benim için çok stres verici) kadar derecelendirilmektedir.